

Список використаних джерел:

1. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. №2801-XII (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №34. – С. 59–83.
2. Конституція України: прийн. на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. №254/96 ВР (із змінами та доповненнями). – К. : Право, 1996. – 38 с.
3. Сучасне українське медичне право: Монографія / За заг. ред. С. Г. Стеценка. – К.: Атіка, 2010. – 496 с.
4. Фінансова звітність про виконання Державного, місцевих, зведеного бюджетів України за 2004–2009 рр. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум.: <http://budget.rada.gov.ua>.
5. Ярош Н. Державне управління якістю медичної допомоги / Н. Ярош // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2004. – №2. – С. 282–286.

Лубкей Н. П.

к. е. н., доцент кафедри фінансів

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА СПРАВЛЯННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В УКРАЇНІ

Одним із джерел власних доходів місцевих бюджетів в Україні є місцеві податки та збори. Зазначені платежі мають вагоме фіскальне значення у структурі доходів місцевих бюджетів більшості економічно розвинутих держав. В Україні ж їх роль у формуванні дохідної бази місцевого самоврядування є незначною. Упродовж останніх років частка місцевих податків і зборів в загальній структурі доходів місцевих бюджетів України не перевищувала 4% [1]. Варто зазначити, що в умовах проголошення курсу на децентралізацію бюджетної системи такий стан справ є дещо парадоксальним.

Можна сказати, що склад та обсяг мобілізованих до бюджетів місцевих податків і зборів відображають рівень незалежності місцевих органів влади від центру, а відтак – рівень потенційних можливостей реалізації на місцях власних ініціатив.

В Україні 1 січня 2011 року вступив у дію Податковий кодекс, який вніс значні зміни у вітчизняну податкову систему загалом та у підсистему місцевих податків і зборів зокрема [2]. Так, замість 14 місцевих податків та зборів*, визначених Декретом Кабінету Міністрів України «Про місцеві

---

* *Примітка.* У Декреті Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки та збори» перед втратою ним чинності було визначено 16 видів місцевих податків та зборів, а у Законі України «Про систему опода-

податки та збори» та одночасно Законом України «Про систему оподаткування», які фактично застосовувались в Україні, у Податковому кодексі визначено лише 5 місцевих податків та зборів.

Рішення про встановлення місцевих податків та зборів приймають міські, селищні та сільські ради в межах їхніх повноважень, передбачених у Податковому кодексі. У такому рішенні повинні бути визначені усі обов'язкові елементи податків для усіх запроваджуваних місцевих податків та зборів. Зазначене рішення має бути оприлюднене відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлюваних місцевих податків та зборів. Копія прийнятого рішення надсилається у десятиденний строк з дня оприлюднення до органу державної податкової служби, в якому перебувають на обліку платники відповідних місцевих податків та зборів.

До переліку місцевих податків та зборів, визначених у Податковому кодексі, належать [2]:

- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- єдиний податок;
- збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір.

Заборонено запровадження місцевих податків та зборів, не визначених Податковим кодексом. Місцеві ради повинні обов'язково запроваджувати на відповідній території податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; єдиний податок та збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності. У разі якщо відповідна місцева рада не прийняла рішення про встановлення місцевих податків та зборів, що є обов'язковими згідно з нормами Податкового кодексу, такі податки та збори справляються із застосуванням мінімальної ставки.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки – це новий для незалежної України податок, бурхливі дискусії навколо запровадження якого точилися упродовж останніх років. Положення Податкового кодексу щодо даного податку починають діяти з 1 січня 2012 року.

ткування» – 15, але фактично застосовувалось лише 14 місцевих податків та зборів. Податок з продажу імпортованих товарів та податок на нерухоме майно не застосовувались.

Платниками податку на нерухоме майно є фізичні та юридичні особи, які є власниками об'єктів житлової нерухомості. Об'єктом оподаткування відповідно визначено об'єкт житлової нерухомості, а базою оподаткування – його житлову площу. Для фізичної особи база оподаткування зменшується: на 120 квадратних метрів, якщо оподатковується квартира, та на 250 квадратних метрів, якщо оподатковується житловий будинок.

Ставки податку на нерухоме майно встановлюються відповідною місцевою радою за 1 квадратний метр житлової площі:

– для квартир, житлова площа яких не перевищує 240 квадратних метрів, та житлових будинків, житлова площа яких не перевищує 500 квадратних метрів, не більше 1% розміру мінімальної заробітної плати, законодавчо встановленої на 1 січня звітного року;

– для квартир, житлова площа яких перевищує вище зазначені межі, – 2,7% розміру мінімальної заробітної плати.

На нашу думку, запровадження податку на нерухоме майно як місцевого податку в Україні є позитивним кроком. Безумовно, він сприятиме зміцненню дохідної бази місцевих бюджетів. Проте, можливим було б збільшити його фіскальне значення, якщо б пільги щодо зменшення бази оподаткування скоротити (наприклад, для квартири передбачити такий показник на рівні 70-80 квадратних метрів, а для житлового будинку – 100-120 квадратних метрів). Окрім збільшення доходів місцевих бюджетів від надходження цього податку, у даному випадку також посилюється би і позитивний регулюючий вплив на функціонування ринку нерухомості.

Інші місцеві податки і збори, передбачені Податковим кодексом, мають прототипи у попередній податковій системі, проте можна відзначити і окремі їх відмінності.

Сплата єдиного податку являє собою спрощену систему оподаткування, обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва.

Відповідно до Перехідних положень Податкового кодексу України, єдиний податок сплачується в розмірі тієї його частини, яка підлягає сплаті в місцевий та/або державний бюджет відповідно до норм Указу Президента України від 03.07.98 р. №727 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва». Уточнимо, що для фізичних осіб – підприємців – це 43% у місцевий бюджет, а значить – 43% від ставки єдиного податку.

Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності пов'язаний із необхідністю придбання торгових патентів на проведення певних видів підприємницької діяльності, зокрема: торговельної діяльності у пунктах продажу товарів; діяльності з надання платних побутових послуг за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України; торгівлі валютними цінностями у пунктах обміну іноземної валюти; діяльності у сфері розваг (крім проведення державних грошових лотерей).

Ставка зазначеного збору у випадку провадження торговельної діяльності (крім торгівлі нафтопродуктами, скрапленим та стиснутим газом із застосуванням пістолетних паливно-роздавальних колонок на стаціонарних, малогабаритних і пересувних автозаправних станціях, заправних пунктах) та у випадку провадження діяльності з надання платних послуг встановлюється в таких межах до розміру мінімальної заробітної плати:

- на території міста Києва та обласних центрів – від 0,08 до 0,4;
- на території міста Севастополя, міст обласного значення і районних центрів – від 0,04 до 0,2 її розміру;
- на території інших населених пунктів – до 0,1 її розміру.

У разі якщо пункти продажу товарів (надання послуг) розташовані в курортній місцевості або на території, прилеглої до митниці, інших пунктів переміщення через митний кордон, дозволено застосовувати вищі за перераховані ставки збору, але не більше, як 0,4 розміру мінімальної заробітної плати.

Ставка збору за провадження торговельної діяльності нафтопродуктами, скрапленим та стиснутим газом на стаціонарних, малогабаритних і пересувних автозаправних станціях, заправних пунктах встановлюється в межах від 0,08 до 0,4 розміру мінімальної заробітної плати.

Ставка збору за здійснення торгівлі валютними цінностями на календарний місяць становить 1,2 розміру мінімальної заробітної плати.

Ставка збору за здійснення діяльності у сфері розваг на квартал становить розмір мінімальної заробітної плати, або розмір мінімальної заробітної плати, збільшений у двічі, в залежності від виду діяльності.

Ставка збору за провадження торговельної діяльності із придбанням короткотермінового торгового патенту за один день становить 0,02 розміру мінімальної заробітної плати.

Збір за місця для паркування транспортних засобів сплачують юридичні і фізичні особи – підприємці, які згідно з рішенням місцевої ради

організують та провадять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках.

Ставки збору встановлюються за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 квадратний метр площі відповідної земельної ділянки у розмірі від 0,03 до 0,15 відсотка мінімальної заробітної плати, установленої на 1 січня звітного року.

Туристичний збір сплачують особи, які прибувають на територію адміністративно-територіальної одиниці, на якій запроваджено такий збір. Базою оподаткування є вартість проживання у відповідних місцях, за вирахуванням податку на додану вартість. Ставка встановлюється у розмірі від 0,5 до 1 відсотка до бази справляння збору.

Зарахування місцевих податків та зборів до відповідних місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України [3].

Отож, розглянувши нову підсистему місцевих податків та зборів, запроваджену Податковим кодексом, можна констатувати декілька позитивних моментів:

- підсистема містить невеликий перелік місцевих податків і зборів, але усі вони мають високий фіскально-регулюючий потенціал. Із такого переліку виключено податки і збори, які малоефективні, важкі у адмініструванні, або ж об'єкт оподаткування для яких відсутній у більшості населених пунктів України;

- така підсистема містить податок на нерухомість, що на думку вітчизняного вченого О. О. Сунцової дозволить збільшити роль місцевих податків і зборів у наповнюваності місцевих бюджетів, тобто збільшити їх частку у структурі доходів місцевих бюджетів до 40-50% [4, с. 151];

- як і до прийняття Податкового кодексу, місцеві органи влади мають певну свободу дій у встановленні місцевих податків та зборів, яка, проте обмежується нормами кодексу.

Безперечно, нова підсистема місцевих податків та зборів, запроваджена Податковим кодексом України, має і ряд недоліків. Хоча її запровадження спрямоване на збільшення власних доходів місцевих бюджетів, на нашу думку, частка місцевих податків та зборів у загальній структурі доходів місцевих бюджетів все рівно залишиться невеликою.

Список використаних джерел:

1. Усе про бюджет / Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=77427.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-17 (із змінами станом на 01.01.2011 р.) / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17>.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-17 / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17>.
4. Сунцова О. О. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О. О. Сунцова. – 3-тє видання, переробл. та допов. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.

Малиняк Б. С.

к. е. н., доцент кафедри фінансів

ПРАГМАТИЧНА ОЦІНКА УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

Бюджет держави пройшов доволі тривалий і повчальний шлях еволюції. Удосконалення бюджету відбувалося шляхом тривалої і впертої протидії двох чинників – влади, яка претендує на безконтрольне ведення господарства і суспільства, яке домагається бюджетних повноважень, тобто права визначати сферу діяльності органів влади у сфері фінансових відносин [1, с. 5]. У результаті впливу зазначених тенденцій сучасні системи планування і виконання бюджету базуються на чіткій процедурі управлінських дій, що передбачає широкі можливості для врахування суспільних інтересів та забезпечення громадського контролю у цьому процесі.

Упродовж 2002–2009 рр. загальний обсяг усіх бюджетів у нашій країні зріс у чотири рази, досягши у 2009 р. 273 млрд грн (рис. 1). Доходи зведеного бюджету нашої країни у розрахунку на одну особу в 2008 р. становили 6 424 грн. Джерелом наповнення бюджету є кошти, які сплачують люди у вигляді податків та інших обов'язкових платежів. Навіть коли платниками податків є підприємства, то все одно оплачує ці податки населення, купуючи товари, до ціни яких вони включені.

Як відомо, у демократичній державі громадяни податки сплачують для того, щоб суспільство мало можливість користуватися необхідними суспільними послугами, а також окремі його прошарки реалізовували своє право на одержання трансфертів. Значною мірою ефективність реалізації цих двох основних функцій бюджету залежить від врахування ін-